

**วิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานกระบวนการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยใช้ตัวแบบจำลองอ้างอิงการ
ดำเนินงานห่วงโซ่อุปทานในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย**

**Supply chain Analysis of the Broiler Raising Process Using Supply Chain
Operations Reference Model in Phan District, Chiang Rai Province**

พิทธินันท์ สมไชยวงศ์, เสาวลักษณ์ อินทร์เย็น, โนรีนา ปาลมะ และ กนิษฐา วงศ์ต่อม*

Pitthinan Somchaiwong, Saowalak Ainyen, Norina Palama and Kanittha Wongtom*

สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย ประเทศไทย 57120

Logistics Management Program, Faculty of Business Administration and Liberal Arts,

Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Rai, Thailand 57120

*Corresponding author E-mail: kanittha072545@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการเลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย 2) วิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานกระบวนการเลี้ยงไก่เนื้อโดยใช้ตัวแบบอ้างอิงการดำเนินงานในห่วงโซ่อุปทาน 3) เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกระบวนการเลี้ยงไก่เนื้อในห่วงโซ่อุปทานในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและ

การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อมุ่งเน้นประโยชน์โดยรวมแก่เกษตรกร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อที่ขึ้นทะเบียนกับสหกรณ์การเกษตรอำเภอพาน ผลการวิจัย พบว่า 1) กระบวนการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ การสร้างโรงเรือนไก่ จัดซื้อจัดหา จัดเตรียมโรงเรือนไก่เนื้อ และการจัดการไก่เนื้อ 2) ผลการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทาน SCOR Model ระดับ 1 มีการระบุขอบเขตและเนื้อหาของห่วงโซ่อุปทานที่ครอบคลุมการดำเนินงานแต่ยังไม่เป็นมาตรฐานเดียวกันรวมถึงโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการที่ยังไม่สอดคล้องกัน ในส่วนของ SCOR Model ระดับ 2 พิจารณาจากการดำเนินงานและสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ยังพบปัญหาในการดำเนินงานในส่วนของการบันทึกข้อมูลและการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้า จึงทำให้เกษตรกรต้องผลิตไก่เนื้อแบบทำตามคำสั่งซื้อ เพื่อป้องกันคำสั่งซื้อที่ไม่แน่นอน ทั้งนี้ได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการ

เลี้ยงไก่เนื้อโดยการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยสนับสนุนการเลี้ยง รวมถึงส่งเสริมการรวมกลุ่มระหว่างเกษตรกร ผู้ซื้อ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงไก่เนื้อให้ได้ตามมาตรฐานและคุณภาพที่ต้องการ

คำสำคัญ : โซ่อุปทาน, ไก่เนื้อ, ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน

ได้รับเมื่อ 24 ตุลาคม 2567; แก้ไขเมื่อ 5 ธันวาคม 2567; ตอรับการตีพิมพ์เมื่อ 9 ธันวาคม 2567

Abstract

This research aimed to: 1) study the broiler chicken farming process in Phan District, Chiang Rai Province, 2) analyze the supply chain of the broiler chicken farming process using the Supply Chain Operations Reference (SCOR) model, and 3) propose recommendations for improving the broiler chicken farming process within the supply chain in Phan District, Chiang Rai Province. This study employed qualitative research methods, with data collected through document studies and structured interviews, focusing on benefiting farmers. The primary informants were broiler chicken farmers registered with the Phan Agricultural Cooperative. The findings were as follows: the broiler chicken farming process in Phan District comprises four steps: constructing chicken coops, procurement, preparing chicken coops, and managing broiler chickens. The supply chain analysis using the SCOR Model Level 1 identified the scope and content of the supply chain operations, though these were not standardized, and there were inconsistencies in the process relationships. At SCOR Model Level 2, considering local operations and environment, issues were found in data recording and customer demand forecasting, leading farmers to adopt make-to-order production to avoid uncertain orders. Recommendations were proposed to improve the broiler chicken farming process by enhancing knowledge, understanding, and integrating technology support. Additionally, promoting collaboration among farmers, buyers, and stakeholders was suggested to improve broiler chicken farming efficiency and meet quality standards.

Keywords: Supply Chain, Broiler chicken, Supply Chain Operation Reference-Model

Received: October 24, 2024; Revised: December 5, 2024; Accepted: December 9, 2024

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่ใหญ่แห่งหนึ่งของโลกและเป็นประเทศเกษตรกรรม เนื่องจากมีพื้นที่ดินอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรแร่ธาตุ อากาศ รวมถึงน้ำประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นซึ่งเป็นสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของสัตว์หลายชนิด ประเทศไทยมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลักนอกจากพืชที่เพาะปลูกเพื่อนำไปจัดจำหน่ายแล้วประเทศไทยก็ยังมีเลี้ยงสัตว์และปศุสัตว์เพื่อเป็นรายได้ในทางการเกษตรเช่นกัน การเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยที่เป็นสัตว์เศรษฐกิจ เช่น การเลี้ยงไก่เนื้อเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่ได้รับความนิยมมากขึ้นในหลายภูมิภาคทั่วโลก เนื่องจากไก่ให้ผลผลิตที่สามารถสร้างรายได้ให้กับผู้เลี้ยง และยกระดับเศรษฐกิจให้กับประเทศได้เป็นอย่างดี อีกทั้งเนื้อไก่ได้รับความนิยมในการนำไปบริโภคเพื่อประกอบกับเมนูอาหาร (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) อย่างไรก็ตามเกษตรกรในภาคเหนือยังคงประกอบอาชีพการเลี้ยงไก่เนื้อถึงแม้ต้นทุนจะเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ๆ และยังถือว่าการเลี้ยงไก่เนื้อเป็นอาชีพหลักของคนในพื้นที่ จึงพบว่ามีครัวเรือนที่เพาะเลี้ยงไก่เนื้อในปี 2565 ทั้งสิ้นจำนวน 204 รายและจำนวนไก่เนื้อทั้งหมดมี 417,861 ตัว (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565) และอำเภอพานมีเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อทั้งหมดจำนวน 26 ราย และมีไก่เนื้อทั้งหมด 71,802 ตัว (สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพาน, 2566) หนึ่งในนั้นคือประยูร ฟาร์ม ซึ่งในการประกอบอาชีพเลี้ยงไก่เนื้อ จำเป็นที่ต้องเข้าใจปัจจัยเชิงโครงสร้างที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น สภาพอากาศและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อปริมาณการผลิตของประเทศไทย (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) นอกจากจะคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการผลิตแล้วยังต้องคำนึงถึงอุปสงค์และการเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอพาน จังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยที่ยังขาดทักษะในการเลี้ยงไก่ที่ถูกต้องตามมาตรฐานในการเลี้ยงไก่เนื้อที่เหมาะสมตรงกับมาตรฐานของกรมปศุสัตว์ ซึ่งจะส่งผลในด้านส่วนแบ่งทางการตลาดลดน้อยลง และโอกาสทางด้านการตลาด อีกทั้งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อยังขาดแคลนเงินลงทุนจึงยังคงมีการเลี้ยงไก่เนื้อในรูปแบบเดิม และยังขาดทักษะในด้านการตลาดที่ต้องบริหารการผลิตให้ได้ตามปริมาณที่ลูกค้าต้องการ เช่น การจัดซื้อลูกไก่ตามความเคยชินโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และความต้องการของลูกค้า จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ตัวแบบสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาการจัดการห่วงโซ่อุปทานที่สาขานิยมนำมาประยุกต์ใช้ คือ SCOR Model ซึ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการทั้ง 5 กระบวนการหลักภายในฟาร์มไก่เนื้อ ทำให้เห็นว่าในส่วนของกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมมีต้นทุนในการเลี้ยงไก่ ได้แก่ ต้นทุนการเตรียมพื้นที่เลี้ยงไก่ ต้นทุนค่าพันธุ์ไก่ ต้นทุนค่าอาหารไก่ ต้นทุนค่ายาป้องกันและรักษาโรค ต้นทุนค่าน้ำ-ค่าไฟ ต้นทุนค่าอุปกรณ์ ต้นทุนค่าขนส่ง เป็นต้น

จากเหตุผลดังกล่าวเบื้องต้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาห่วงโซ่อุปทานของกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อ และวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานโดยใช้ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งจะช่วยให้เห็น

ภาพรวมของกิจกรรมการดำเนินงาน และปัญหาที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย เพื่อให้เป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษากระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

2.2 เพื่อวิเคราะห์โซ่อุปทานกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอพาน จังหวัดเชียงรายโดยใช้ตัวแบบอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน

2.3 เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกระบวนการการเลี้ยงไก่ในโซ่อุปทานในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

3. ทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการสืบค้น ศึกษาทบทวน วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย ทั้งในอดีต และปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในปัญหาที่จะทำวิจัย เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยอย่างมีเป้าหมาย ชัดเจน

3.1 แนวคิดการจัดการโซ่อุปทาน (Supply Chain Management)

โซ่อุปทานก็จะถูกเรียกว่า “โซ่คุณค่า” (Value Chain) เป็นแนวคิดที่มีการเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าหรือบริการในขณะที่เคลื่อนไปในโซ่อุปทาน (อาจารย์อดิศักดิ์ ธีรานุกพัฒนา, 2561) ขณะที่อุบลรัตน์ แจ่มเจริญ (2554) กล่าวว่า โซ่อุปทาน คือ การรวมกันของการวางแผน และการจัดการในทุก ๆ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกันอย่างครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกาญจนา ทองอินทา (2556) กล่าวว่า การจัดการโซ่อุปทาน หมายถึง กระบวนการโดยรวมของการไหลของวัสดุ สินค้า หรือข้อมูล ไปจนถึงลูกค้าโดยที่กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อกัน

สรุปได้ว่า การจัดการโซ่อุปทานเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับสินค้าหรือบริการ พร้อมกับการไหลของข้อมูล และกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ จนไปถึงมือของลูกค้า ซึ่งในแต่ละกิจกรรมจะมีการทำงานร่วมกัน และมีการเชื่อมโยงกันในด้านของข้อมูลสินค้าหรือบริการต่าง ๆ อย่างครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทำให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการนำ SCOR Model มาประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ในอำเภอพาน ทำให้เห็นถึงกระบวนการที่สำคัญทั้ง 5 กระบวนการ และทำให้เห็นถึงกระบวนการที่ยังไม่ได้มาตรฐาน อีกทั้งต้นทุนในการดำเนินงานที่สูงเกินกว่าที่เกษตรกรรายย่อยจะดำเนินกิจการได้

3.2 แนวคิดตัวแบบอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน (Supply Chain Operation Reference-Model)

ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่ออธิบายลักษณะ และแสดงให้เห็นกิจกรรมทางธุรกิจทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า โดยมีการกำหนดกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในแต่ละกระบวนการ (ธนาภรณ์ สมานทอง, 2561) ขณะที่สุวัชรรักเสรี (2552) กล่าวว่า SCOR Model เป็นแบบจำลองที่ใช้อธิบายลักษณะการดำเนินงานการจัดการโซ่อุปทาน และแสดงให้เห็นกิจกรรมทางธุรกิจในโซ่อุปทาน เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของลูกค้า และเกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ (2561) กล่าวว่า SCOR Model จะเน้นกำหนดกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน กำหนดให้มีโครงสร้างที่สำคัญในการผลิตตั้งแต่ต้นน้ำไปจนปลายน้ำ โดยแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการ

สรุปได้ว่า แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทานเป็นการพัฒนามาเพื่อให้ทราบถึงกระบวนการการผลิตตั้งแต่ผู้จัดซื้อจนถึงมือของลูกค้า โดยจะกำหนดมาตรฐานกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีมาตรวัดในการวัดประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ให้ได้มากที่สุด และเสนอวิธีการปฏิบัติที่ดีที่สุดในแต่ละกระบวนการ เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

จากการทบทวนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง นำมาใช้ศึกษาหาข้อมูลประกอบการทำวิจัย วิเคราะห์โซ่อุปทานกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยใช้ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทานในอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย งานวิจัยชิ้นนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์โซ่อุปทานกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยใช้ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน เพื่อศึกษากระบวนการและวิเคราะห์โซ่อุปทานกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยใช้ตัวแบบอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกระบวนการการเลี้ยงไก่ในห่วงโซ่อุปทาน ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้แต่ง	วัตถุประสงค์/สมมติฐานหรือกรอบแนวคิด	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการศึกษา	สอดคล้องกับงานวิจัย	
				โซ่อุปทาน	SCOR Model
การจัดการโซ่อุปทานธุรกิจ ฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัด กาญจนบุรี กนกพัชร กอประเสริฐ และคณะ (2566)	1. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและ โซ่อุปทานธุรกิจฟาร์มไก่เนื้อใน จังหวัดกาญจนบุรี 2. เพื่ อวิเคราะห์ ต้นทุนฐาน กิจกรรมของโซ่อุปทานธุรกิจฟาร์ม ไก่เนื้อในจังหวัดกาญจนบุรี 3. ศึกษาต่อยอดแนวทางการ จัดการโซ่อุปทานธุรกิจฟาร์มไก่ เนื้อในจังหวัดกาญจนบุรี	ใช้การวิจัยแบบผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้ แบบสอบถามและการวิจัย เชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์	ในกิจกรรมต้นน้ำพบปัญหาเกี่ยวกับการส่ง กลิ่นเหม็นของมูลไก่และการเลี้ยงไก่ในสภาพ อากาศที่ร้อน กลางน้ำพบปัญหาต้นทุนแฝง และปลายน้ำไม่พบปัญหาที่เกิดขึ้น และใน การศึกษา SCOR Model ระดับที่ 1 พบว่า 1. ส่วนของผู้ผลิต ได้แก่ กิจกรรมการ วางแผน การจัดหา การผลิต และการส่ง มอบ 2. ส่วนของพ่อค้าคนกลาง ได้แก่ กิจกรรมการวางแผน การจัดหา และการส่ง มอบ	✓	✓
การศึกษาแบบจำลองอ้างอิง การดำเนินงานโซ่อุปทาน (SCOR Model) กรณีศึกษา ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์ม จิ้งหรีด ชุมชนบ้านแสนตอ ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น มณทิรา พรหมดี และคณะ (2565)	เพื่อจัดทำ SCOR Model สำหรับ การกำหนดโครงสร้างโซ่อุปทานของ การวางแผนการจัดหา การผลิต การจัดส่ง และการส่งคืน กรณีศึกษา ผู้ประกอบการธุรกิจ ฟาร์มจิ้งหรีด ชุมชนบ้านแสนตอ ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น	การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	วิเคราะห์ตัวแบบ SCOR Model ออกมาทั้ง 5 ด้าน ประกอบไปด้วย การวางแผน การ จัดหา การผลิต การจัดส่ง และการส่งคืน	✓	✓

ผู้แต่ง	วัตถุประสงค์/สมมติฐานหรือกรอบแนวคิด	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	ผลการศึกษา	สอดคล้องกับงานวิจัย	
การจัดการโซ่อุปทานผลผลิตทุเรียนอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร สาวิตรี รัตน์ะ และวรรณวิชัย ทองอินทราช (2564)	เพื่อศึกษาการจัดการโซ่อุปทานผลผลิตทุเรียนในเขตอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ด้วยการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองโซ่อุปทาน (SCOR Model)	วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการพรรณนาข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย	ทั้งต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีการจัดการตามแนวคิด SCOR Model	✓	✓
การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมะลิ 105 บ้านยาง โดยใช้ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน โชติรส นพพลกรัง และคณะ (2566)	1. เพื่อศึกษาการจัดการโซ่อุปทานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมะลิ 105 บ้านยาง โดยใช้ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน (SCOR) 2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานข้าวหอมมะลิ GAP 3. เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโซ่อุปทานข้าวหอมมะลิ GAP ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน	รูปแบบพรรณนา (Descriptive analysis)	องค์ประกอบของกระบวนการในโซ่อุปทานประกอบไปด้วย กระบวนการวางแผน (Plan) การจัดหา (Source) การผลิต (Make) การส่งมอบ (Deliver) และการสนับสนุน (Enable) ซึ่งกระบวนการที่ควรปรับปรุงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในโซ่อุปทาน ได้แก่ กระบวนการวางแผน กระบวนการจัดหา กระบวนการผลิต และกระบวนการสนับสนุน	✓	✓

4. วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกร โดยเครื่องมือที่สำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลมาจากประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจ้าของสถานประกอบการและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย ดังนี้

4.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้ทำการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้การวิจัยแบบกรณีศึกษา (Case-Study Design) คือ เจ้าของสถานประกอบการและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ในอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย จำนวน 7 ราย ซึ่งเป็นฟาร์มเลี้ยงและชำแหละไก่ที่ได้มาตรฐานผ่านการรับรองจากกรมปศุสัตว์และส่งขายตลาดในพื้นที่ภาคเหนือ เพื่อทำการศึกษาในครั้งนี้

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview guide) โดยสร้างขึ้นจากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประยุกต์เป็นลักษณะเฉพาะของคำถามเพื่อประเมินกระบวนการการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากตำรา เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโซ่อุปทานและมาตรฐานการเลี้ยงไก่เนื้อ รวมถึง SCOR Model เพื่อกำหนดขอบเขตของการศึกษาและการสร้างเครื่องมือในการศึกษาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การศึกษา

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากเอกสารเพื่อกำหนดขอบเขต และเนื้อหาแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากแบบจำลองอ้างอิงกระบวนการการดำเนินงานซึ่งครอบคลุมรูปแบบข้อมูลของ SCOR Model ทั้ง 5 กระบวนการ ดังนี้ การวางแผน (Plan) การจัดหาแหล่งวัตถุดิบ (Source) การผลิต (Make) การจัดส่ง (Deliver) และ การส่งกลับและรับคืน (Return) ในระดับที่ 1 และระดับที่ 2 เพื่อหาแนวทางแก้ไขและปรับปรุง พัฒนากระบวนการเลี้ยงไก่เนื้อ ส่วนในระดับที่ 3 และระดับที่ 4 อยู่ในช่วงการดำเนินการเสนอแนวทางปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ โดยนำดัชนีชี้วัดที่เหมาะสมกับองค์กรมาปรับใช้ในการประเมินผลและตั้งเป้าหมายต่อไป

3. ทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือแบบสามเส้า (Triangulation Method) เป็นการพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ โดยวิธีการตรวจสอบข้อมูลทำการตรวจสอบแหล่งที่มา 3 ลักษณะ ได้แก่ สามเส้าด้านข้อมูล สามเส้าด้านผู้วิจัย และสามเส้าด้านวิธีการ โดยในด้านข้อมูลทำการเก็บข้อมูลในด้านเวลา สถานที่ และบุคคลที่ต่างกัน ผลการเก็บข้อมูลมีความคล้ายคลึงกัน ด้านผู้วิจัยทำการเปลี่ยนผู้เก็บข้อมูล

ซึ่งเป็นทีมวิจัยจำนวน 3 คน ข้อมูลที่ได้ตรงกัน ส่วนด้านวิธีการทำการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่แตกต่างกัน โดยการใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร ข้อมูลที่ได้มีความแตกต่างกันตามวิธีการได้มาซึ่งข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบมาทำการวิเคราะห์และปรับปรุงให้มีความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ วารสาร เอกสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย บทความ สำนักงานกรมปศุสัตว์ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่เนื้อตามเกณฑ์กำหนดต่าง ๆ และมาตรฐานในการเลี้ยง เป็นต้น

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากแบบประเมินกระบวนการดำเนินงานของเจ้าของสถานประกอบการและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดเชียงราย เกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงาน การวิเคราะห์ SCOR Model เพื่อให้ได้ความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนนำไปทำการวิเคราะห์ ตลอดจนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อทำการศึกษาและวิเคราะห์กิจกรรมการดำเนินงานในขั้นต่อไป

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content analysis) เป็นการนำเอกสารหรือหลักฐานต่าง ๆ มาวิเคราะห์และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่ออธิบายการเชื่อมโยงประเด็นศึกษา

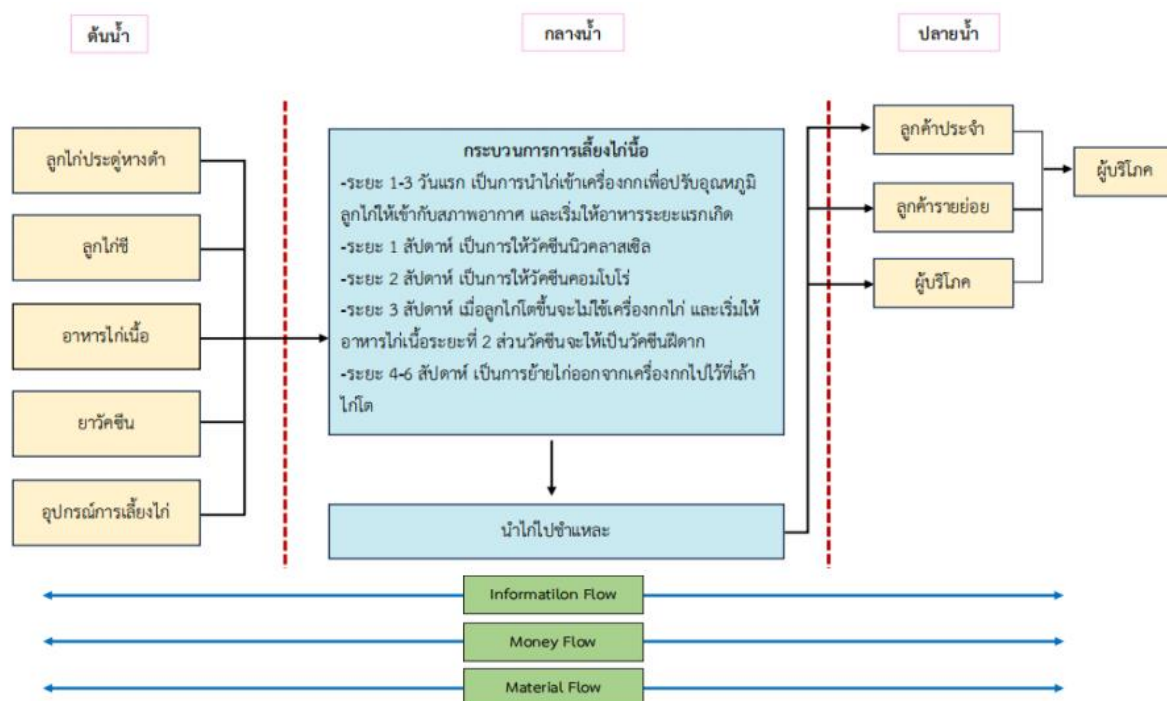
2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างอธิบายการวิเคราะห์ข้อมูลตามลักษณะคำถาม จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) ของกระบวนการ โดยนำห่วงโซ่อุปทานมาประยุกต์ใช้กับ SCOR Model ระดับ 2 เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการปฏิบัติงานและใช้เป็นเครื่องมือที่ช่วยมองเห็นภาพของกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อที่ประกอบด้วย 5 กระบวนการ เริ่มจาก SCOR Model ระดับที่ 1 ชนิดกระบวนการการดำเนินงานเป็นการวิเคราะห์โซ่อุปทานกระบวนการ เพื่อนำมาพิจารณากระบวนการทั้งหมดที่เกิดขึ้นในโซ่อุปทานกระบวนการการเลี้ยงไก่ ระดับที่ 2 เป็นการวิเคราะห์กระบวนการหลักของการเลี้ยงไก่เนื้อเพื่อแบ่งตามเนื้อหาของ SCOR Model เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพห่วงโซ่อุปทานตามแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด

5. ผลการวิจัย

วิจัยเรื่องวิเคราะห์โซ่อุปทานกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อโดยใช้ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงาน โซ่อุปทานในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีผลวิจัยดังนี้

5.1 ผลการศึกษากระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

รูปแบบโซ่อุปทานในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรในอำเภอพาน จังหวัดเชียงรายมีรูปแบบกระบวนการเลี้ยง ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 แสดงรูปแบบโซ่อุปทานในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

กิจกรรมต้นน้ำเริ่มจากการจัดหาวัตถุดิบในการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยการจัดหาพันธุ์ลูกไก่ประดู่หางดำจากศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์พะเยา และไก่ซีจากบริษัทในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีต้นทุนอยู่ที่ 2 บาท/หน่วย จำนวนนำเข้าเฉลี่ยอยู่ที่ 2,000 ตัว/เดือน และ 16 บาท/หน่วย จำนวนนำเข้าเฉลี่ยอยู่ที่ 500 – 1,000 ตัว/เดือน ตามลำดับ ส่วนอาหารที่จัดหาจากร้านขายอาหารสัตว์ใกล้ ๆ กับฟาร์ม ในเขตจังหวัดเชียงราย รวมถึงอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ วัคซีนหรือยารักษาโรคของไก่เนื้อที่ ได้แก่ วัคซีนนิวคาสเซิล วัคซีนคอกซ์แซล และวัคซีนฟีดา

กิจกรรมกลางน้ำเป็นกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อ เริ่มจากการเลี้ยงลูกไก่โดยจะแบ่งเป็น 5 ระยะ ในระยะแรกช่วงอายุของไก่ได้ 1-3 วัน จะเป็นการนำลูกไก่เข้าเครื่องกกเพื่อปรับอุณหภูมิของไก่ให้เข้ากับสภาพอากาศ และให้อาหารไก่ระยะที่ 1 เป็นแบบเม็ดบี้แตก ต่อมาเมื่อไก่มีอายุได้ 1 สัปดาห์ เป็นการให้วัคซีนเข็มแรกคือวัคซีนนิวคาสเซิล ไก่อายุได้ 2 สัปดาห์เป็นการให้วัคซีนคอกซ์แซล ไก่อายุได้ 3 สัปดาห์ เป็นช่วงที่ไก่มี

การเจริญเติบโตเริ่มเป็นไก่อุ่นจึงมีการเปลี่ยนอาหารเป็นอาหารระยะที่ 2 และให้วัคซีนฝีดาษ ต่อมาเมื่อไก่อายุได้ 4-6 สัปดาห์ทำการย้ายไก่อไปยังเล้าสำหรับเลี้ยงไก่โต

กิจกรรมปลายน้ำเป็นการจัดส่งไก่อไปยังโรงเชือด เพื่อส่งต่อไปยังลูกค้าโดยจัดส่งตามคำสั่งซื้อของลูกค้าประจำจะเป็นคนในชุมชนอำเภอพานเป็นส่วนใหญ่และนอกจากนั้นยังส่งไปยังอำเภอใกล้เคียงในจังหวัดเชียงราย และลูกค้ารายย่อยจะเป็นลูกค้ารายใหม่ที่จะมาสั่งซื้อไก่ในช่วงเทศกาล ซึ่งทางสถานประกอบการทำการจัดส่งเป็น 2 แบบ แบบแรกจัดส่งโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวในการส่งให้กับลูกค้า ซึ่งค่าใช้จ่ายในการขนส่งทางฟาร์มเป็นผู้รับผิดชอบเองทั้งหมด และแบบที่สองลูกค้ามารับเอาไก่เองที่สถานประกอบการ

จากรูปแบบโซ่อุปทานในการเลี้ยงไก่เนื้อของเกษตรกรในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า มีขั้นตอนในการเลี้ยงไก่เนื้อ ดังแสดงในรูปที่ 2 มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างโรงเรือนไก่มีทั้งหมดอยู่ 2 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 เป็นการสร้างโรงเรือนไก่เล็ก เพื่อใช้ในการกกอนุบาลของไก่ แบบที่ 2 เป็นการสร้างโรงเรือนไก่ที่โตแล้วในช่วงอายุตั้งแต่ 4-6 สัปดาห์ ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบเล้าพื้นคอกและแบบเล้าพื้นไม้ ซึ่งการสร้างโรงเรือนไก่ทั้ง 2 แบบจะเป็นการสร้างให้เหมาะสมกับจำนวนของไก่ นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงสภาพอากาศโดยรอบของบริเวณโรงเรือนไก่

ขั้นตอนที่ 2 จัดซื้อจัดหา เริ่มจากจัดหาอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ โดยทำการสำรวจความพร้อมของอุปกรณ์ก่อนการใช้งาน หากพบว่าชำรุดจะทำการสั่งซื้อใหม่ร้านค้าใกล้กับฟาร์ม ในส่วนของการจัดซื้ออาหาร ยาหรือวัคซีนดำเนินการจัดซื้อตามร้านขายอาหารสัตว์ในจังหวัดเชียงราย โดยจะเป็นการจัดซื้ออาหาร 2 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 อาหารไก่ระยะแรก แบบที่ 2 อาหารไก่ระยะที่สอง ส่วนการจัดซื้อลูกไก่และลูกไก่ประดู่หางดำที่จัดซื้อมาจากพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่และศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์พะเยา ตามลำดับ

ขั้นตอนที่ 3 จัดเตรียมโรงเรือนไก่เนื้อ เป็นการเตรียมระหว่างการรอลูกไก่เข้ามาในฟาร์ม โดยดูความถ่ายเทของอากาศบริเวณโรงเรือนไก่เล็ก และทำความสะอาดพื้นที่โดยรอบ ส่วนด้านในโรงเรือนจะเป็นการพ่นยาฆ่าเชื้อทิ้งไว้ก่อนลูกไก่จะมาในโรงเรือนประมาณ 1 อาทิตย์ นอกจากนั้นจัดเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ เช่น เครื่องกกไก่ที่ต้องตั้งในโรงเรือนก่อนที่ลูกไก่จะเข้ามาในโรงเรือนประมาณ 2 วัน และวัสดุรองพื้นให้ลูกไก่

ขั้นตอนที่ 4 การจัดการไก่เนื้อ จะแบ่งไปตามช่วงอายุของไก่ต่อสัปดาห์ จึงได้มีการจัดการไก่เนื้อ ดังต่อไปนี้

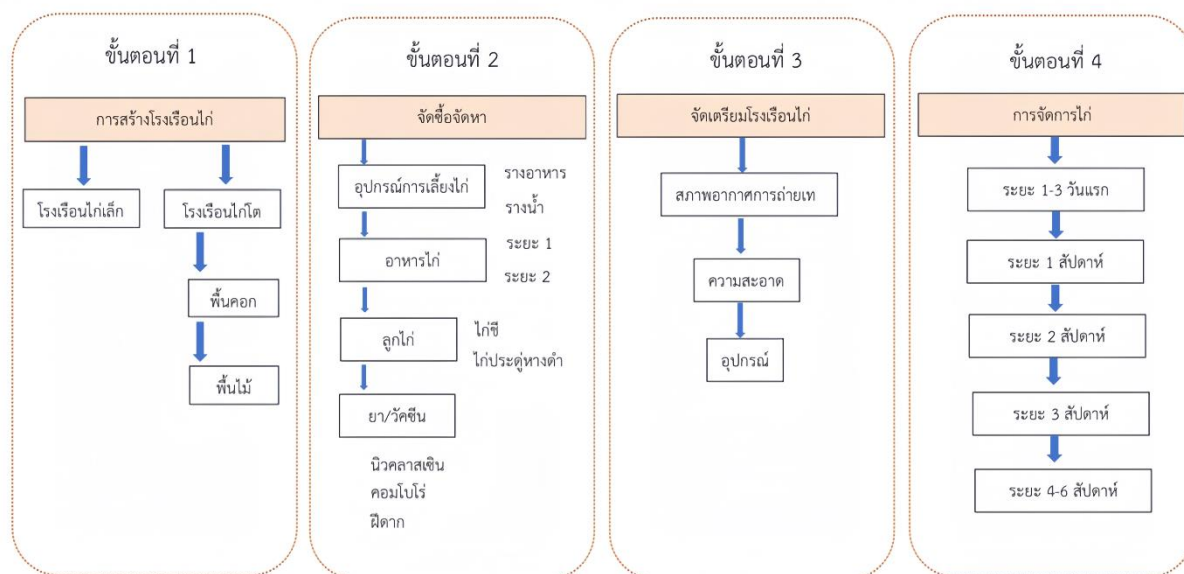
1. ช่วงอายุ 1-3 วันแรก หลังจากรับลูกไก่เข้ามาในฟาร์ม นำลูกไก่มาใส่ไว้ในเครื่องกกไก่ โดยควบคุมอุณหภูมิรอบ ๆ โรงเรือนให้เหมาะสมกับอากาศโดยรอบ ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมของลูกไก่ เช่น อากาศที่หนาวลูกไก่จะมีพฤติกรรมที่รวมตัวกันอยู่เป็นกอง จึงต้องขยับหลอดไฟให้เข้ามาใกล้ตามความเหมาะสมของอากาศ และเริ่มให้น้ำที่ผสมกับวิตามิน และอาหารไก่ระยะแรก ซึ่งถาดน้ำและถาดอาหารจะมีลักษณะชิดกับพื้น เพื่อที่จะให้ง่ายต่อการกินของลูกไก่

2. ช่วงอายุ 1 สัปดาห์ จะให้วัคซีนเข็มแรกคือวัคซีนนิวคลาสเซิน เพื่อป้องกันโรคติดต่อที่ร้ายแรงจากการหายใจหรือการกินน้ำร่วมกัน จึงได้มีการตัดปากไก่ เพื่อป้องกันไม่ให้ไก่จิกกันจนเกิดบาดแผล ส่วนการให้น้ำและอาหาร และการปรับอุณหภูมิเครื่องกกไก่อีกคงไม่ต่างจากเดิม

3. ช่วงอายุ 2 สัปดาห์ จะให้วัคซีนคอมโบโร เพื่อป้องกันการเสียหายจากโรคภูมิโบโร การให้น้ำและอาหาร และปรับอุณหภูมิเครื่องกกไก่อีกคงเหมือนเดิม

4. ช่วงอายุ 3 สัปดาห์ เนื่องจากลูกได้โตขึ้นเป็นไก่รุ่นแล้วจะให้วัคซีนรอบสุดท้าย คือ วัคซีนฝีดาษ การให้น้ำกับอาหารจะเปลี่ยนไปเป็นการให้อาหารระยะที่สองสำหรับไก่โต เพื่อเพิ่มโปรตีนให้เพียงพอสำหรับไก่ และถาดน้ำถาดอาหารจะยกสูงขึ้นมากจากเดิมตามความเหมาะสมของความสูงของไก่ และให้วัคซีนรอบสุดท้าย คือ วัคซีนฝีดาษ

5. ช่วงอายุ 4-6 สัปดาห์ จะหยุดการใช้เครื่องกกไก่ เนื่องจากไก่เริ่มปรับสภาพอากาศได้เองและมีขนขึ้นเต็มตัวแล้ว และทำการย้ายไก่ไปยังโรงเรือนไก่โตเพื่อเตรียมพร้อมขายส่งให้กับลูกค้าเมื่อไก่ได้อายุ 6 สัปดาห์

รูปที่ 2 แสดงกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อ

5.2 ผลการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อโดยใช้ตัวแบบอ้างอิงการดำเนินงานในห่วงโซ่อุปทาน (SCOR Model)

SCOR Model ระดับ 1 ชนิดกระบวนการการดำเนินงาน มีอยู่ 6 กระบวนการทำงานหลัก เพื่อใช้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของห่วงโซ่อุปทานในภาพรวมของเกษตรกร ในอำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย และ

การตั้งเป้าหมายในการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของโซ่อุปทาน ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการทำงานหลัก ๆ ดังนี้

1. ด้านการวางแผน พบว่า ไม่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ในการสั่งซื้อวัตถุดิบในแต่ละรอบ เนื่องจากได้ดำเนินกิจการอย่างที่เคยปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตตามความเคยชิน และมีรูปแบบการแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้มีการวางแผนใด ๆ อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

2. ด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบ พบว่า ในการจัดการวัตถุดิบที่ใช้ในกระบวนการการเลี้ยงไก่ ประกอบไปด้วยอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ อาหารไก่เนื้อ พันธุ์ลูกไก่ และยา/วัคซีนไก่เนื้อ โดยมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบในส่วนของการสั่งซื้อวัตถุดิบเข้าฟาร์ม และซื้อลูกค้า เพื่อใช้ในการติดต่อกับลูกค้าในส่วนของการจัดหาวัตถุดิบ พบว่า มีการวิเคราะห์ข้อมูลวัตถุดิบในกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อ ประกอบไปด้วยข้อมูลแหล่งในการจัดซื้อของวัตถุดิบ หลักเกณฑ์ในการเลือกผู้จำหน่าย การวางแผนการจัดซื้อ ความถี่ ในการสั่งซื้อ ปริมาณในการสั่งซื้อต่อครั้ง คุณภาพของวัตถุดิบ การจัดเก็บวัตถุดิบ และปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบซึ่งจะมีรายละเอียดของข้อมูลวัตถุดิบต่างๆ ดังต่อไปนี้

2.1 อุปกรณ์การเลี้ยงไก่ ได้ทำการจัดซื้อจัดหาจากทางร้านค้าที่ขายอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ใกล้เคียงกับฟาร์มเป็นหลักมีการชำระเงินด้วยเงินสด และมีเวลาในการสั่งซื้อเป็นระยะเวลา 1 วัน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการเลือกซื้อ โดยดูจากระยะทางที่ใกล้กับฟาร์มมากที่สุด นอกจากนี้ยัง พบว่า ทางฟาร์มไม่มีการวางแผนการสั่งซื้ออุปกรณ์การเลี้ยงไก่ไว้ล่วงหน้า แต่จะสั่งซื้อจนกว่าอุปกรณ์เลี้ยงไก่ที่ใช้อยู่แต่เดิมเกิดการชำรุด ซึ่งในการสั่งซื้อแต่ละครั้งจะไม่มีจำนวนการสั่งซื้อที่แน่นอน และไม่มีอัตราการเก็บอุปกรณ์การเลี้ยงไก่ไว้ในพื้นที่จัดเก็บ

2.2 ลูกไก่ ได้มีการจัดซื้อลูกไก่ 2 สายพันธุ์ ได้แก่ ลูกไก่ซีพีที่ได้จัดซื้อมาจากพื้นที่ในจังหวัดเชียงใหม่ และไก่ประดู่หางดำจัดซื้อมาจากศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์พะเยาเป็นหลัก โดยทางฟาร์มใช้การชำระเงินเป็นเงินสด และมีเวลานำในการจัดซื้ออยู่ 30 วัน ซึ่งใช้เกณฑ์ในการเลือกซื้อ คือ คุณภาพของลูกไก่ที่มีสุขภาพดี และความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้พบว่าทางฟาร์มยังไม่ได้มีแผนในการจัดซื้อลูกไก่อย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แต่จะเป็นการสั่งซื้อตามความเคยชิน และตามฤดูกาลที่แตกต่างกันไป ซึ่งในการสั่งซื้อแต่ละครั้งจะแตกต่างกันตามแต่ละสายพันธุ์ ดังนี้ ไก่ซีพีทำการสั่งซื้อครั้งละ 2,000 ตัว และไก่ประดู่หางดำทำการสั่งซื้อครั้งละ 500-1,000 ตัว เนื่องจากความต้องการของผู้บริโภคมีความชื่นชอบที่แตกต่างกัน ในการสั่งซื้อวัตถุดิบแต่ละครั้งทางฟาร์มไม่มีการตรวจสอบวัตถุดิบที่ได้มาจากแหล่งที่สั่งซื้อลูกไก่อีกมากนัก เนื่องจากทางฟาร์มมีความเชื่อถือว่าในบริษัทที่ได้ทำการติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งแปลว่าอัตราการตายของลูกไก่เท่ากับศูนย์ ในส่วนการนำลูกไก่มาเพาะเลี้ยงต่อที่ฟาร์มอนุบาล จะแบ่งเป็น 2 โรงเรือนแยกตามแต่ละสายพันธุ์ ซึ่งระหว่างการเพาะเลี้ยงนั้นได้มีอัตราการตายของลูกไก่เกิดขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 2-3 ต่อรอบในการเลี้ยงไก่ในโรงอนุบาลไก่

2.3 อาหารไก่ ได้มีการจัดซื้ออาหารไก่ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย โดยใช้วิธีการชำระเป็นเงินสด และมีเวลานำที่ใช้ในการสั่งซื้อ 1 วัน ซึ่งจะมีวิธีการเลือกตามความเชื่อถือที่ทำการติดต่อซื้อขายกันมานาน ซึ่งจะมีการวางแผนการสั่งซื้ออยู่ครั้งละ 10 กระสอบ เมื่อมีอาหารคงเหลืออยู่ในพื้นที่จัดเก็บ 1-2 กระสอบทำให้มีความถี่ในการสั่งซื้ออาหารไก่ 10 ครั้งต่อเดือน จะมีการตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบจากวันหมดอายุ ทำให้ไม่มีอัตราของเสียจากคุณภาพของวัตถุดิบ และจัดเก็บวัตถุดิบเฉลี่ยอยู่ที่ 10 กระสอบในโรงเก็บอาหารไก่เนื้อ

2.4 ยา/วัคซีนไก่ ได้มีการจัดซื้อยาและวัคซีนไก่เนื้อในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย โดยมีการชำระเงินค่ายาและวัคซีนเป็นเงินสด และมีเวลานำในการสั่งซื้อ 1 วัน ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการเลือกคือ ความน่าเชื่อถือและราคาที่ถูกลงกว่าร้านอื่นๆ โดยจะมีการวางแผนการสั่งซื้อตามจำนวนของไก่ที่ต้องการยาหรือวัคซีน และมีความถี่ในการสั่งซื้อ 3 ครั้งต่อเดือน โดยมีการตรวจสอบคุณภาพของวัตถุดิบด้วยการตรวจสอบวันหมดอายุของยาหรือวัคซีนหลังจากที่ได้รับมา ซึ่งจะมีการจัดเก็บยาและวัคซีนไว้ในตู้เย็น และไม่ได้มีการจัดเก็บยาหรือวัคซีนไว้ในครั้งถัดไป

3. ด้านการผลิต (กระบวนการเลี้ยงไก่เนื้อ) จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล พบว่า โดยภาพรวมของกระบวนการผลิตจะประกอบไปด้วย ระยะการเลี้ยงไก่ 1-3 วัน ระยะ 1 สัปดาห์ ระยะ 2 สัปดาห์ ระยะ 3 สัปดาห์ และระยะ 4-6 สัปดาห์ ดังต่อไปนี้

3.1 ระยะ 1-3 วัน มีการปฏิบัติเมื่อรับไก่เข้าฟาร์มอนุบาลที่มีเครื่องกกไก่ใน 1 คอก มีจำนวน 500 ตัว ซึ่งจะปรับอุณหภูมิเครื่องกกตามสภาพอากาศโดยรอบ เกษตรกรมีการจัดการลูกไก่ที่ป่วยโดยการจัดยาปฏิชีวนะตามอาการ การให้อาหารไก่ในระยะ 1-3 วัน เป็นอาหารไก่เนื้อระยะที่ 1 และการให้น้ำทางฟาร์มจะใส่วิตามิน Bio, B12 ลงไปในน้ำ นอกจากนี้ทางฟาร์มไม่ได้มีการบันทึกของข้อมูลการเลี้ยงอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

3.2 ระยะ 1 สัปดาห์ มีการให้วัคซีนนิวคลีโอซินและวัคซีนหลอดลม และการให้อาหารกับน้ำยังคงเหมือนกับระยะ 1-3 วัน

3.3 ระยะ 2 สัปดาห์ มีการให้วัคซีนคอมโบโร่ มีการปรับการให้อุณหภูมิของเครื่องกกให้ลดลงกว่าเดิม และมีการเติมน้ำหมัก EM ที่ทางเกษตรกรผู้เลี้ยงได้หมักขึ้นมาเอง

3.4 ระยะ 3 สัปดาห์ มีการให้วัคซีนเข็มสุดท้ายเป็นวัคซีนโรคฝีดาษพร้อมกับย้ายลูกไก่ไปยังเล้าไก่โต และเปลี่ยนสูตรอาหารไก่เนื้อเป็นอาหารไก่ระยะที่ 2 เพื่อเพิ่มโปรตีนให้กับไก่

3.5 ระยะ 4-6 สัปดาห์ ได้มีการหยุดการให้วัคซีน เนื่องจากไก่อายุนี้พร้อมที่จะออกไปยังโรงเชือดไก่เพื่อนำไปสู่ตลาด

4. ด้านการขนส่ง พบว่า การส่งมอบผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อ ประกอบไปด้วย ประเภทลูกค้า วันเวลาในการจัดส่ง การขนส่ง การบันทึกข้อมูล และปัญหาด้านการขนส่ง ดังนี้

4.1 ประเภทลูกค้าและเวลาในการจัดส่งไก่เนื้อ โดยภาพรวมส่วนใหญ่จะมีอัตราจำหน่ายให้แก่ลูกค้าประจำมากกว่าลูกค้าทั่วไป กล่าวคือมียอดจำหน่ายไก่เนื้อให้กับลูกค้าประจำอยู่ที่ร้อยละ 80 ของยอดขายทั้งหมด โดยส่วนใหญ่จะจำหน่ายให้แก่ที่อยู่ในจังหวัดเชียงราย ได้แก่อำเภอพาน อำเภอเมือง อำเภอแม่ลาว อำเภอเวียงชัยและอำเภอป่าแดด ส่วนลูกค้าทั่วไปจะเป็นการขายปลีกให้แก่คนในชุมชนที่เข้ามาซื้อไก่เป็นครั้งคราวหรือแค่ช่วงเทศกาล โดยเฉลี่ยทางฟาร์มจะนัดเวลาส่งไก่ให้ลูกค้าหลังจากได้รับคำสั่งซื้อภายใน 1 วัน โดยจะมีอัตราการส่งไก่ให้ลูกค้าตรงตามเวลานัดหมายร้อยละ 100

4.2 การขนส่งไก่เนื้อจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการขนส่งไก่ประกอบด้วยเกณฑ์ในการเลือกและวิธีการขนส่ง และระยะเวลาในการขนส่งให้ไปถึงลูกค้าจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 ประเภทลูกค้าและเวลาในการจัดส่งไก่เนื้อ โดยภาพรวมส่วนใหญ่จะจัดจำหน่ายให้แก่ลูกค้าประจำในอัตราที่สูงกว่าลูกค้าทั่วไปจะเป็นการขายปลีกให้แก่คนในชุมชนที่เข้ามาซื้อไก่เป็นครั้งคราวหรือแค่ช่วงเทศกาล โดยเฉลี่ยทางฟาร์มจะนัดเวลาจัดส่งไก่ให้ลูกค้าหลังจากได้รับคำสั่งซื้อภายใน 1 วันโดยจะมีอัตราการส่งไก่ให้ลูกค้าตรงตามเวลานัดหมายร้อยละ 100

4.2.2 การขนส่งไก่เนื้อจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับการขนส่งไก่ประกอบไปด้วยเกณฑ์ในการเลือกและวิธีการขนส่ง และระยะเวลาในการขนส่งไก่ไปให้กับลูกค้า ซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.2.1 เกณฑ์การคัดเลือกวิธีการขนส่ง โดยส่วนใหญ่จะมีลูกค้าอยู่ในจังหวัดเชียงราย ส่วนลูกค้าประจำเป็นการขนส่งโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว หากเป็นลูกค้าทั่วไปจะเป็นการขนส่งแบบลูกค้าจะมารับเองที่ฟาร์ม

4.2.2.2 ระยะเวลาในการขนส่งไก่เนื้อไปถึงลูกค้าในใช้เวลาในการขนส่ง 1 วันโดยค่าขนส่งทางฟาร์มเป็นผู้จัดส่งเองจะมีค่าจัดส่งครั้งละ 200-500 บาทต่อรอบ ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าน้ำมันเชื้อเพลิง และค่าอาหารในการขนส่ง

4.2.2.3 การบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการขนส่งไก่เนื้อไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลการขนส่งไก่เนื้ออย่างเป็นลายลักษณ์อักษร

4.2.2.4 ปัญหาเกี่ยวกับการขนส่งและวิธีการแก้ปัญหาร้อยละ 100 ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการขนส่ง ดังนั้นจึงไม่มีวิธีการแก้ปัญหาด้านการขนส่งไก่เนื้อไปสู่ลูกค้า

5. ด้านการส่งกลับและรับคืน พบว่า การส่งกลับทางด้านวัตถุดิบที่ได้มีการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบจากแหล่งผู้จัดจำหน่าย และการรับคืนไก่เนื้อที่เกิดจากลูกค้าตีกลับไก่เนื้อกลับมาให้กับสถานประกอบการ ดังนี้

5.1 การส่งกลับวัตถุดิบ ไม่มีปัญหาในการส่งกลับวัตถุดิบ เนื่องจากได้มีการตรวจสอบวัตถุดิบเบื้องต้นก่อนที่จะจัดส่งถึงฟาร์ม และเลือกผู้จัดจำหน่ายที่มีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นอัตราการรับคืนของวัตถุดิบเท่ากับศูนย์

5.2 การรับคืนไก่เนื้อ ไม่ได้มีปัญหาในการตีกลับของไก่เนื้อ เนื่องจากได้มีการตรวจสอบสินค้าก่อนที่จะส่งให้ถึงมือลูกค้า ดังนั้นอัตราการรับคืนของไก่เนื้อเท่ากับศูนย์

6. การกำหนดกฎและระบบเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้เกิดขึ้น พบว่า ไม่มีการวางแผนในการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร รวมถึงสถานประกอบการไม่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนกระบวนการดำเนินงาน อีกทั้งไม่ได้มีการตรวจสอบและซ่อมแซมอุปกรณ์การเลี้ยงไก่อย่างต่อเนื่อง

SCOR Model ระดับ 2 เป็นการกำหนดกระบวนการหลักของผู้ประกอบการและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย โดยพิจารณาจากลักษณะกลยุทธ์การดำเนินงาน และสภาพแวดล้อมในส่วน of SCOR Model ได้กำหนดรูปแบบของการดำเนินงานทางธุรกิจออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การผลิตสินค้าเพื่อการจัดเก็บ (Make-to-stock) และการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อ (Make-to-order) พบว่า มีการผลิตไก่เนื้อทั้งสองแบบ คือ แบบการผลิตสินค้าเพื่อการจัดเก็บ และแบบการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อ แต่ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อไม่ได้ทำการบันทึกหรือมีการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้า ทำให้ในบางครั้งสถานประกอบการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าในช่วงระยะเวลาที่ลูกค้าต้องการได้ ส่งผลให้สถานประกอบการขาดความน่าเชื่อถือ จึงทำให้มีการผลิตไก่เนื้อแบบผลิตสินค้าเพื่อจัดเก็บเพื่อเป็นการรองรับและป้องกันคำสั่งซื้อของลูกค้าที่ไม่แน่นอนหรือคำสั่งซื้อจากลูกค้าใหม่ รวมถึงยังได้มีฐานลูกค้าเดิมอยู่บ้างจึงทำให้เกษตรกรผลิตไก่เนื้อแบบผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้า

5.3 เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อในห่วงโซ่อุปทานในอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

ด้านการวางแผน ควรมีการบันทึกข้อมูลการวางแผนการจัดซื้อจัดหาวัตถุดิบ การผลิต และการส่งมอบอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร รวมถึงควรมีการพยากรณ์ยอดขายและกำลังการผลิต เพื่อที่จะใช้การพยากรณ์ในการเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผน อีกทั้งควรเก็บข้อมูลจذبบันทึกผลการผลิต และจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อความสะดวกในการนำฐานข้อมูลมาใช้ในการวางแผนและดูผลการดำเนินงาน

ด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบ ควรมีการวางแผน การสั่งซื้อวัตถุดิบในแต่ละครั้งด้วยการหาจุดสั่งซื้อที่ประหยัด (Economic Order Quantity: EOQ) ร่วมกับการกำหนดการจัดเก็บสินค้าที่ปลอดภัย (Safety stock) และหาจุดสั่งซื้อใหม่ (Reorder point: ROP) เพื่อที่จะประหยัดด้านต้นทุนและเวลาการขนส่ง รวมถึงการจัดเก็บสินค้าที่มีประสิทธิภาพ

ด้านการผลิต ควรมีการบันทึกข้อมูลจำนวนการรับไก่เนื้อเข้าสถานประกอบการ และจำนวนไก่เนื้อที่ตายไประหว่างกระบวนการเลี้ยงไก่พร้อมกับบันทึกข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งที่เกิดการสูญเสียไก่

เนื้อ พร้อมทั้งวิธีการแก้ไขปัญหามาในแต่ละครั้ง เพื่อที่สามารถรู้แนวทางในการรับมือกับปัญหาได้ และลดอัตราการสูญเสียของไก่เนื้อในระหว่างการเลี้ยงไก่ รวมถึงนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และวางแผนในเรื่องของความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในรอบถัดไปได้

ด้านการจัดส่ง ควรมีการบันทึกข้อมูลในการขนส่งและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งในแต่ละรอบ รวมถึงวางแผนรูปแบบและเส้นทางการขนส่งแบบรอบเดียวในการขนส่งให้กับลูกค้า ซึ่งการขนส่งในหนึ่งรอบจะขนส่งให้กับลูกค้าครั้งละหลาย ๆ แห่งในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน เพื่อที่จะประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่งมากขึ้น

ด้านการส่งกลับและรับคืน ไม่มีปัญหาในการส่งคืนวัตถุดิบ เนื่องจากได้มีการตรวจสอบวัตถุดิบเบื้องต้นก่อนที่จะจัดส่งถึงสถานประกอบการและเลือกผู้จัดจำหน่ายที่มีความน่าเชื่อถือ ส่วนด้านการส่งคืนจากลูกค้าไม่มีปัญหาในการส่งคืนวัตถุดิบเนื่องจากมีการตรวจสอบสินค้าก่อนที่จะส่งถึงมือลูกค้าในแต่ละรอบ

การกำหนดกฎและระบบเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้เกิดขึ้น ควรมีการวางแผนในการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร และนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำข้อมูลมาทำการวางแผนกระบวนการดำเนินงานตลอดโซ่อุปทาน ทั้งในเรื่องของการจัดซื้อจัดหา การเลี้ยงไก่เนื้อ การขนส่ง การส่งมอบ รวมถึงการติดต่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียกับสถานประกอบการ ตลอดจนการตรวจสอบและซ่อมแซมอุปกรณ์การเลี้ยงไก่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมาตรฐานการเลี้ยงไก่เนื้อให้ได้มาตรฐานตรงตามต้องการของลูกค้า

6. สรุปและอภิปรายผล

6.1 สรุปและอภิปรายผลกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอฟาน จังหวัดเชียงราย

พบว่า กิจกรรมต้นน้ำเริ่มจากการจัดหาวัตถุดิบในการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยการจัดหาพันธุ์ลูกไก่ประดู่หางดำจากศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์พะเยาและในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนอาหาร วัคซีนหรือยารักษาโรคของไก่เนื้อที่จัดหามาจากจากร้านขายอุปกรณ์เลี้ยงไก่ใกล้กับฟาร์มในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย กิจกรรมกลางน้ำเป็นกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อ โดยเริ่มจากการเลี้ยงลูกไก่ จะแบ่งเป็น 5 ระยะ ในระยะแรกช่วงอายุของไก่ได้ 1-3 วัน จะเป็นการนำลูกไก่เข้าเครื่องกก เพื่อปรับอุณหภูมิของไก่ให้เข้ากับสภาพอากาศ และให้อาหารไก่ระยะที่ 1 ต่อมาเมื่อไก่อายุได้ 1 สัปดาห์ เป็นการให้วัคซีนเข็มแรกคือวัคซีนนิวคลีอัสซิน อายุไก่อายุได้ 2 สัปดาห์เป็นการให้วัคซีนคอบโบโร อายุไก่ได้ 3 สัปดาห์เป็นช่วงที่ไก่มีการเจริญเติบโตเริ่มเป็นไก่รุ่นจึงเปลี่ยนอาหารเป็นอาหารไก่ระยะที่ 2 และให้วัคซีนฝีดาษ ต่อมาเมื่อไก่มีอายุได้ 4-6 สัปดาห์ทำการย้ายไก่ไปยังเล้าสำหรับเลี้ยงไก่โต กิจกรรมปลายน้ำเป็นการจัดส่งไก่ไปยังโรงเชือด เพื่อส่งต่อไปยังลูกค้า โดยจัดส่งตามคำสั่งซื้อของลูกค้าประจำส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนอำเภอฟาน และนอกจากนั้นยังส่งไปยังอำเภอใกล้เคียงในจังหวัด

เชียงราย และลูกค้ารายย่อยจะเป็นลูกค้ารายใหม่ที่จะมาสั่งซื้อไก่ในช่วงเทศกาล ซึ่งเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ในอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย ทำการจัดส่งเป็น 2 แบบ แบบแรกจัดส่งโดยใช้รถยนต์ส่วนตัว และแบบที่สองลูกค้ามารับเองที่ฟาร์ม ซึ่งมีความสอดคล้องกับวัลลภ คงเพิ่มพูน (2545) เรื่องการจัดการไก่ โดยที่มีส่วนคล้ายคลึงกันกับการแบ่งการจัดการไก่เนื้ออยู่ 5 ระยะ แต่ในรายละเอียดการจัดการไก่ที่แตกต่างกัน เช่นการวัดอุณหภูมิเครื่องกกไก่ต่างกัน การจัดวางอาหารและน้ำ และการให้วิตามินเสริมที่ต่างกัน ส่วนกิจกรรมต้นน้ำแตกต่างกันตรงที่มีกระบวนการในส่วนของการนำเข้าวัตถุดิบที่แตกต่างกัน และ สุวิทย์ โชติฉินนุช และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรเลี้ยงไก่พื้นเมืองประจวบคีรีขันธ์และระบบโซ่อุปทาน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของเศรษฐกิจชุมชน กรณีศึกษา: “น่านโมเดล” สอดคล้องในด้านการกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับไก่และสิ่งแวดล้อมในฟาร์มเพื่อให้ได้ผลผลิตตามมาตรฐานที่ลูกค้าต้องการ รวมถึงได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีในฟาร์มเลี้ยงไก่แบบเลี้ยงปล่อยอิสระและมีมาตรฐานการควบคุมของฟาร์มที่มีระบบป้องกันโรคและการเลี้ยงที่เหมาะสม แต่ทั้งนี้ยังมีข้อแตกต่างทางการวางแผนระบบการบริหารจัดการเพื่อการผลิตและพัฒนาระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพตลอดโซ่อุปทานและโซ่คุณค่า รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สถานประกอบการยังต้องทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6.2 สรุปและอภิปรายผลการวิเคราะห์ห่วงโซ่อุปทานกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อโดยใช้ตัวแบบอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน

SCOR Model ระดับ 1 ชนิดกระบวนการการดำเนินงาน พบว่า ด้านการวางแผน สถานประกอบการไม่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ด้านการจัดหาแหล่งวัตถุดิบ มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุดิบ แต่ยังขาดการวางแผนในเรื่องการจัดซื้อจัดหาทั้งในเรื่องของอุปกรณ์ ลูกไก่ทั้ง 2 สายพันธุ์ รวมถึงในเรื่องของยาและวัคซีนด้านการผลิต โดยภาพรวมของกระบวนการผลิตจะประกอบไปด้วย ระยะเวลาการเลี้ยงไก่ การดูแลตามช่วงอายุของไก่เนื้อแต่ละช่วงเวลาแต่ละชนิดที่มีความแตกต่างกัน รวมถึงการควบคุมอุณหภูมิตามสภาพอากาศในแต่ละช่วงฤดูกาลเพื่อให้ได้ไก่เนื้อตรงตามมาตรฐานที่ลูกค้าต้องการด้านการขนส่ง ส่วนใหญ่มีอัตราจำหน่ายให้แก่ลูกค้าประจำมากกว่าลูกค้าทั่วไป วิธีการขนส่งส่วนใหญ่จะขนส่งโดยใช้รถยนต์ส่วนตัวมีค่าจัดส่งครั้งละ 200-500 บาท ต่อรอบ แต่ทั้งนี้ไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลการขนส่งอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่พบปัญหาเกี่ยวกับการขนส่ง ด้านการส่งกลับและรับคืน ไม่มีปัญหาในการส่งคืนวัตถุดิบและไม่ได้มีปัญหาในการตีกลับของไก่เนื้อ การกำหนดกฎและระบบเกี่ยวข้องกับกระบวนการ ไม่มีการวางแผนในการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร รวมถึงไม่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานของสถานประกอบการ อีกทั้งไม่ได้มีการตรวจสอบและซ่อมแซมอุปกรณ์การเลี้ยงไก่เนื้ออย่างต่อเนื่อง

SCOR Model ระดับ 2 การกำหนดกระบวนการหลักของการเลี้ยงไก่เนื้อ พบว่า สถานประกอบการมีการผลิตไก่เนื้อทั้งสองแบบ คือ แบบการผลิตสินค้าเพื่อการจัดเก็บ และแบบการผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อ แต่

ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อไม่ได้ทำการบันทึกหรือมีการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้า ทำให้ในบางครั้งสถานประกอบการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าในช่วงระยะเวลาที่ลูกค้าต้องการได้ ส่งผลให้สถานประกอบการขาดความน่าเชื่อถือ จึงทำให้มีการผลิตไก่เนื้อแบบผลิตสินค้าเพื่อจัดเก็บเพื่อเป็นการรองรับและป้องกันคำสั่งซื้อของลูกค้าที่ไม่แน่นอนหรือคำสั่งซื้อจากลูกค้าใหม่ รวมถึงยังได้มีฐานลูกค้าเดิมอยู่บ้างจึงทำให้เกษตรกรผลิตไก่เนื้อแบบผลิตสินค้าตามคำสั่งซื้อของลูกค้า

จากการวิเคราะห์ตัวแบบ SCOR Model ทั้ง 2 ระดับ พบว่าสอดคล้องกับ มณฑิรา พรหมดี และคณะ (2565) ทำการศึกษาแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินโซ่อุปทาน (SCOR Model) กรณีศึกษา ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มจิ้งหรีด ชุมชนบ้านแสนตอ ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ในด้านการวางแผนที่ขาดการวางแผนการดำเนินงาน ด้านการจัดหาที่มีความรวดเร็วเนื่องจากเป็นร้านค้าในชุมชน ด้านการผลิตที่ขาดการวางแผนทำให้ขาดความน่าเชื่อถือเนื่องจากผลิตเพื่อรอคำสั่งซื้อ รวมถึงด้านการส่งคืนที่ไม่มีการส่งคืนสินค้าจากลูกค้า และ Ricardianto et al. (2022) ได้เสนอไว้ว่าควรมีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้สามารถบรรลุผลตัวชี้วัดด้านการตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความน่าเชื่อถือกับผู้ประกอบการ รวมถึง กฤติกา จินาชาญ และคณะ (2562) ทำการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์การเลี้ยงเป็ดไขในจังหวัดนครศรีธรรมราช ด้านการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์โดยใช้ SCOR Model พบว่า ทั้ง 5 กระบวนการมีผลการดำเนินการที่สอดคล้องกัน แต่แตกต่างกันในส่วนของการประเมินประสิทธิภาพของทางสถานประกอบการยังไม่ได้ข้อสรุปผลการดำเนินงานครบทั้ง 4 ระดับของ SCOR Model เนื่องจากในระดับที่ 3 และระดับที่ 4 อยู่ระหว่างดำเนินการเสนอแนวทางปฏิบัติสู่ความเป็นเลิศ โดยนำดัชนีชี้วัดที่เหมาะสมกับองค์กรมาปรับใช้ในการประเมินผลและตั้งเป้าหมายเพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

6.3 เสนอแนะแนวทางการปรับปรุงกระบวนการการเลี้ยงไก่เนื้อในห่วงโซ่อุปทานในอำเภอน้ำพอง จังหวัดเชียงราย ดังต่อไปนี้

พบว่า สถานประกอบการควรมีการวางแผนการดำเนินงานตลอดโซ่อุปทาน ทั้งในเรื่องของกระบวนการจัดหาแหล่งวัตถุดิบ การผลิต การจัดส่ง และการส่งกลับและรับคืนสินค้าเพื่อที่จะสามารถนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และสร้างแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลการดำเนินงานของสถานประกอบการเพื่อจะสามารถนำข้อมูลที่ได้มาทำการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าและบริหารจัดการทั้งระบบกระบวนการในการเลี้ยงไก่เนื้อที่ได้มาตรฐาน ระบบการควบคุมอุณหภูมิ ระบบการให้น้ำและอาหาร ตลอดจนการติดต่อประสานงานกับผู้ที่ส่วนได้เสียได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตรี รัตนะ และวรรณวิษณีย์ ทองอินทราช (2564) เรื่อง การจัดการโซ่อุปทานผลผลิตทุเรียน อำเภอน้ำพอง จังหวัดชุมพร โดยมีวัตถุประสงค์ใน

การทำวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการจัดการโซ่อุปทานผลผลิตทุเรียนในเขตอำเภอท่าแพ จังหวัดชุมพร ด้วยการวิเคราะห์ตัวแบบจำลองโซ่อุปทาน (SCOR Model) 6 ขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางและข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับผู้สนใจศึกษาต่อไป และ ชนม์ณัฐชา กังวานศุภพันธ์ (2562) สรุปว่าผู้ประกอบการต้องทำการปรับปรุงและวางแผนการผลิต การจัดหาวัตถุดิบ การผลิต การจัดส่ง และการส่งมอบผลผลิต เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณเจ้าของสถานประกอบการและเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่เนื้อในอำเภอยะนิง จังหวัดเชียงรายที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ และกรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสัมภาษณ์ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยให้กับคณะผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

กนกพัชร กอประเสริฐ, นิตยา งามยิ่งยง, กมลทิพย์ ทับทิม, ศศิตา ขาวนาตรี และ จุฑารัตน์ เพ็ญมสม.

(2566). การจัดการโซ่อุปทานธุรกิจฟาร์มไก่เนื้อในจังหวัดกาญจนบุรี. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 15 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*. (น. 1812-1821). นครปฐม : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). *ข้อมูลจำนวนปศุสัตว์ในประเทศไทย 2565*. เข้าถึงได้จาก

https://ict.dld.go.th/webnew/images/stories/stat_web/yearly/2565/province/T6-1-Chick.pdf

กฤติกา จินาชาญ, ภูเด่น แก้วภิบาล และ เย็นจิต นาคพุ่ม. (2562). ประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านโลจิสติกส์ การเลี้ยงไก่เนื้อในจังหวัดนครราชสีมา. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ “วลัยลักษณ์วิจัย” ครั้งที่ 11* (น. 2-6).

กาญจนา ทองอินทา. (2556). *การจัดการโซ่อุปทาน*. เข้าถึงได้จาก <https://shorturl.asia/Vadi7>

เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ. (2561). *แบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานในโซ่อุปทาน SCOR model*. เข้าถึงได้จาก <https://www.iok2u.com/article/logistics-supply-chain/s-scor-model>

ชนมณัฐชา กังวานศุภพันธ์. (2562). *การวิเคราะห์และประเมินองค์ประกอบการจัดการโซ่อุปทานของผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มจิ้งหรีด: กรณีศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยวิธีตัวแบบอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน (SCOR)*. สุรินทร์ : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.

โชติรส นพพลกรัง, ทิพย์สุดา กุมพันธ์, ณัฐกร โต๊ะสิงห์, รุ่งรติศ สมทอง, ศิริพงษ์ หอมแขก, กริชนันท์ เจริญพันธ์ และ อนงค์นารถ ชัยทอง. (2566). การศึกษาการจัดการโซ่อุปทานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าวหอมมะลิ

- 105 บ้านยาง โดยใช้ตัวแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*. 3(1), 22-32.
- ธนาภรณ์ สมานทอง. (2561). *การจัดการโซ่อุปทานผ้าไหมทอมือในจังหวัดสุรินทร์เพื่อยกระดับให้เป็นสินค้า*. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มณฑิรา พรหมดี, ฉัตรชัย สุทธิเกษม, เอกชัย คุปตาวาทิน, และ สานิตย์ ปัตตะเน. (2565). การศึกษาแบบจำลองอ้างอิงการดำเนินงานโซ่อุปทาน (SCOR Model) กรณีศึกษา ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มจิ้งหรีดชุมชนบ้านแสนตอ ตำบลบัวใหญ่ อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรี* 8(2), 26-65.
- วัลลภ คงเพิ่มพูน. (2545). การเลี้ยงไก่เนื้อ. เกษตรสาส์น: เกษตรสาส์นนนทบุรี.
- สาวิตร์รัตนะ และวรรณวิษณีย์ ทองอินทราช. (2564). *การจัดการโซ่อุปทานผลผลิตทุเรียนอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอพาน. (2566). *รายงานจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่และไก่ปี 2566*. (รายงานการวิจัย). กลุ่มสารสนเทศและข้อมูลสถิติ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมปศุสัตว์.
- สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). *สถานการณ์สินค้าการเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2566*. เข้าถึงได้จาก <https://www.opsmoac.go.th/chiangrai-dwl-files-442991791980>
- สุวภัทร รักเสรี. (2552). การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินการด้านห่วงโซ่อุปทานของโรงงานอาหารสัตว์. (วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิศวกรรมอุตสาหการ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวิทย์ โชตินันท์, สุรเชษฐ์ ปันทิพย์, สมบัติ ศุภประภากร และ นพวรรณ สุทธิหลวง. (2562). การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรเลี้ยงไก่พื้นเมืองประดู่หางดำและระบบโซ่อุปทาน เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของเศรษฐกิจชุมชน: กรณีศึกษา “น่านโมเดล”. (รายงานการวิจัย). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- อดิศักดิ์ ธีรานุพัฒนา. (2561). ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) คืออะไร ฉบับอธิบายเข้าใจง่าย. เข้าถึงได้จาก <https://ourpoint.co/posts/blogs/supply-chain>.
- อุบลรัตน์ แจ่มเจริญ. (2554). การจัดการห่วงโซ่อุปทาน. การจัดการห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรกล้วยไม้ในอำเภอยุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. *Veridian E-Journal Silpakorn University*. 10(2), 1-16.
- Ricardianto, P., Barata, F.A., Mardiyani, S., Setiawan, E.B., Subagyo, H., Saribanon, E., & Endri, E. (2022). Supply chain management evaluation in the oil and industry natural gas using SCOR model. *Uncertain Supply Chain Management*, 10(3), 797-806.